

Sensul fundamental pare a fi, totuși, acela de „tour, dé-tour, tourner“ al gr. τροπή (cf. τροπαίων, „semn de biruință, trofeu“, *tropaeum*).

VII

Elemente ungurești.

Dorângă, dorungă.

‘Culme, băț, prăjină’ (*Noua Rev. Rom.*, VIII, 85), ‘*dorunga*, numită încă și *părangă*, este un druguleț aproape de 3 m., gros de 10—12 cm. și neted; de mijloc îi atarnă, legată de un curmeu, *crucea* [de unde și numele de *crașne* al unei specii de *dorunga*]’ (P. Măcișan, *Industria casnică la Români*, p. 218).

În ung. *dorong*, *dorong*, ‘phalanga, fustis, perțica, pălūs (Szamota-Zolnai).

Cunoscutul *dorânga*, cu înțeles obscen, e, de sigur, același cu ânt (metăforic). — Ca nume de familie, și: *Dolâng*, în 1700, „cruce“ din 1683 a ispravnicilor de București (v. *Anuarul de Geografie, și Anrologografie*, an 1914—15, p. 61).

Fodomén.

‘*Fodormente* = mentha, *fodorment calului* = Calamentula’ (Anonimul român, d. Ciucu, p. 359).

Evident, ung. *fodormenthe* „mîntă-creață“. Cf. n. de fam. *Fodor*, „Căpitan (d. i. Feodor Theodor)“; oi: ‘*irbe kracze* = mentha’ (bi., p. 343) și *isrîă-creață*, *Mentha crispera*, mentha fissa’ (Pașă).

Adauga că din ung. *bodor*, sinonimul lui *fodor*, „crișă“ (v. Szamota-Zolnai), a devenit românește n. de bou *bodor* (Pașă, *Rășinariu*, p. 136) și de fam. *Bodor*, *Budur escu*, iar din quasi-omonimul acestuia, *blodor (= germ. *blöder*?), apelativul *blotur*, ‘homo vanus (Anonimul Bănățean, p. 330).

Homoc.

‘Nisip: *homok* = sabulum’ (Anon. Bănățean, p. 343 Crețu).
Vădit, un unguirism: *homok*, dem. Cf. numele topic *Homocea*.

Hurduzău.

‘Pod umblăfor’ (rev. „Ion Creangă“, II, 219), ‘*Hurduzăn (sic)*, funia groasă cu care se leagă podul’ (Vircol, *Graiul în*

Vâlcea, 94), ‘*hărdăzau hurduzău*, funia cea lungă și groasă, un ștreang rău’ (Viciu, *Glosar*),* ‘m’au bătut tot cu *hurduzău*[!]

 (N. Iorga, *Scrisori și inscripții ardelenene și maramureșene*, I, 210)

E ung *hordozó*, „Träger“ (cf. *hurhordozó* ‘Briefträger’), de la *hordoz*, ‘führen, tragen’. — Pentru ideia de legătură, cf *hurduz* din cmilitura *fedeleşului* — acest nume, el însuși, un ungu-rism! — : *hurduz-burduz*, lit.: ‘legat *burduf* s. *fedeleş*’ și, în speci-al, amfibologia (ung. *hordó*, ‘das Fass’ și ‘der Träger’), firește exploatată în cmilituri.

Mărădic.

‘Urmaș, posteritate’ (N. Iorga, *Scris și inscr. ard. și maramureșene*, I, p. 233)

E ungurescul *maradék*, idem.

Mereu.

‘Iaste intru această biserică o biserică mai mică făcută, a lui Litus, numai dintru o peatră. Și în lung și în lat iaste di 40 coți, însă di o peatră *meriaia*. Și acoperemântul iărăși o peatră singură, preste tot *meriae*...’ (Herodot, trad. vr., ed. N. Iorga, p. 139) = ‘Ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητούς νηὸς ἐξ ἐνὸς λίθου πεποιημένος ἕς τε ὕψος καὶ ἕς μῆκος, καὶ τοίχος, ἕκαστος τούτοις ἴσος τεσσαράκοντα πηγῶν τούτων ἕκαστον ἐστὶ. Τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς ἄλλος ἐπιπέεται λίθος... (II, 155). — ‘*Meriei*, rotund’ („Șezătoarea“, II, 42). — ‘*Meriu*, damblagiu’ (Codin, *O seama de cuvinte*, 49; *Ingerul Românului*, 351) — ‘*A se merei*, a înmărmuri, înlemnii, încremenii’, (Frâncu-Candrea, *Moșii*, 279). — ‘*Mereu*, încet’ (O Densusianu, *Graul din Țara Hațegului*, 324). — ‘*Mieriu*, trufaș, mândru’ (Bud, *Poes. pop. din Maramureș*, 80; cf. *șeapan*, *ințepat*, *țântoș*, germ *steif* — ‘*Mereu*, *meriu*, oblu, despre lemn’ (Săghinescu, *Vocabular*, 97) — ‘Un lemn retezat, nedespicat și rotund se zice *mereu*’ (rev. „Ion Creangă“, XIII 50). — ‘*Mereu* = *rectus*, sive *merie* = *recta*’ (Anon. Bănăț.) — ‘*Pădure mereae*’ (Ms. Ac. Rom. no. 4081, f. 32) — ‘*Codri merei*’ (C. Stamati, *Musa Românească*, Glosar). — ‘*Merei*, sat în j Buzău’ (Frunzescu), ‘*Tufele-Merelor*’, ‘*Merei*, n. de dealuri’ *puđuroase*, în j. Romanaii (*ibid.*). — Alte exemple, v. Tikin, s. v

— Formal și semantic, cuvântul românesc corespunde perfect ung. *merő*, ‘steif, fest, solid, lauter’, ‘solidus, rigidus,

merus'. — Pentru înțelesul de 'solidus, uni, oblu' al lui *merau* din primul exemplu, cf. lat. *solido de marmore templum*, 'prisne de piatră', precum și n. topic *Piatra-obla*, într'un document din 1392 (O. Densusianu, *Hist. de la langue roumaine*, I, 394). — Sensul, curent, de 'continuuș', 'uno tenore', 'intr'una', 'intr' o'ntinsoare', care e și cel din ultimele exemple (*codru merei*; cf. *lemn-mereu*), s'a desvoltat firește din precedentul, prin ideia intermediară de 'resistență, persistentă'. — Reflexul terminațiunii e, iarăși, perfect normal: cf. *lepedeu* = *lepedö*, *melesteu* *meneszto* (A. Scriban), *Ardeu* = *Erdö*, etc.)

Reteveiu.

'Gourdin, tricot'.

Cihac, înregistrându-l supt forma *retebeu*, îi dă un etymon cu totul imposibil (nsl. *robotica*). Cuvântul e, probabil, o alterare din *retefeiu, *retesfeiu = ung. *retesz-fej*, 'caput pesuli, Riegelkopf', atestat la Szamota-Zolnai (*Maeyar Oklevél Szótár*). — *Retez*, 'verrou, barre', însuși, există în limba noastră (v. Cihac, II, 312).

Roni.

'Ruptura de mal, mlașniță [= mlaștniță], săpătura de apă' (Iord. Goleșcu, Dicț. ms., f. 262; după excerptele d-lui G. T. Kirileanu)

Ar fi ung. *rona*, „flach, die Ebene“ (cf. *Rona* = *Rodna* și n. de fam. *Ronai*: Bârlea, *Insemn. din bis. Maramureșului*, p. 229).

Sărîntoc.

'Cerșitor'.

Pascu (*Despre Cimilituri*, I, 199) îl referă la *sărac*, ... ce-
eace făcuse de mult Cihac (II, 326). — Probabil, ung. *szarándok*,

1) Deosebit de acest *mereu*, ca și de *mereu*, *mieru*, „albastru“ (cf. totuși înțelesul de „albastrele, violete“) e refrenul *mereoare, merioare*, dintr'un cântec de priveghiu: „Dați, mereoarelor, surioarelor!“ (v. *Calendarul rev. „Ion Creangă“*, pe 1913, p. 94), probabil, deminutiv din *mire* = ngr. *Μοῖρα*, „zinele ursitoare“, mr. *miră*, idem, lat. (*tres*) *sorores*: cantecul pare, de fapt, o invocație către Parce. — Observăm, că Hasdeu. *Etym Magn*, I, col. 498, consideră pe sârb. *merae*, „pustiu“ *mereu*, ca românesc (din l. *merus*, cf. nsl *v mër*, „ununterbrochen“ (Miklosich). — Dial. *hinteu*, „trăsură“, din ung. *hintő*, idem, propriu „leagăn“, oferă o interesantă paralelă pentru vr. *leagăn*, „trăsură“

zarândok, 'peregrin, călător' (sc. după milosteniș; cerșitor). — Cf. žarnă = sărântoc; Viciu — Și n. geogr. Zarand?

V. Bogrea.

VII.

Contribuție la studiul elementelor orientale din limba română.

Cercetătorul per excellentiam al elementelor orientale la noi e d. L. Șăineanu. Cea dintâiu lucrare a sa în această materie (*Elemente turcești în limba română*, București 1885) este aneroară comunicării lui Hasdu la congresul orientaliștilor din Viena (*Les éléments turcs dans la langue roumaine*, București 188) și apoi eroară numai lui Rössler (Viena 1865), Cihac (Frankfurt 1879) și Miklosich (*Das türkische Element in den Südos.- und Osturoasiatischen Sprachen*, Viena 1884, cu *Supplemente*, 188—90); ca nă lucrare mai întă în chestee, iarăș, a d-l Șăineanu; colul din „Roamă“, XXX (1901), p. 539 și urm. d ca geniu capricios al narelu Hasdu a revenit, — uocas a „Etimologia“, — la lement orientale și ca, dă nt a activi țicografi e ro an i, o suna de r a o i (a Rudw până la d. Popescu-Cioa e) s'au oc pat c i e l e le orient le d'n li ba noa tră. D r a ț e ș a san numa' ep de

Bibla elementelor orientale d'n româneșt rămă e o era d-lui Șăineanu: *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, București 1900, 3 vol. (Vezi totuși: recensia d-lui N. orga, în „Noua Revistă Română“ pe 1901, critica d-lui I. Popoviciu, Sibiu 1904, și „Contribuțiunile“ d-lui Teofil Löbe, în „Analele Academiei Române“ pe 1908).

Nesocotirea acestei lucrări fundamentele a duș la rezultatul, că zeci de etimologii turcești, propuse în ultimul timp, sânt, în realitate, niște „plagiate“ involuntare: ele erau deja publicate într'insa.

Caracteristic, în această privință, e cazul unui învățat extrem de riguros supt acest raport, d. A. Philippide, care, criticând pe d. Tiktin (*Specialistul român*, Iași 1907, p. 31), dă ca